

f) postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), dotyczące sprzedaży broni, amunicji i materiałów wybuchowych, —

oraz wszelkie przepisy w sprawach uregulowanych w prawie niniejszem.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mjosiński*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:

Sew. Ludkiewicz

Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki*

Kierownik Ministerstwa Komunikacji: *M. Butkiewicz*

Minister Opieki Społecznej: *Hubicki*

Minister Poczty i Telegrafów: *Boerner*

808.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1932 r.

Prawo o stowarzyszeniach.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Prawo niniejsze reguluje prawny byt stowarzyszeń, jako dobrowolnych trwałych zrzeszeń o celach niezarobkowych.

Art. 2. Obywatele polscy mają prawo łączyć się w stowarzyszeniach, których cele, ustrój i działalność nie sprzeciwiają się prawu i nie zagrażają bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

Uprawnienie to służy osobom w wieku od lat 18, o ile przepisy poniższe nie przewidują wyjątków.

Występować w charakterze założycieli, jak również wchodzić w skład zarządu stowarzyszenia, mogą tylko osoby zdolne do działań prawnych.

Młodzież szkolna, z wyjątkiem młodzieży szkół wyższych, nie może należeć do stowarzyszeń.

Młodzież nieszkolna w wieku od lat 14 do 18 może, za zgodą swych prawnych opiekunów, należeć do stowarzyszeń, nie biorąc jednak udziału w głosowaniu uchwał i nie korzystając z uprawnień wyborczych.

Art. 3. Wojskowi w służbie czynnej mogą należeć do stowarzyszeń tylko za zezwoleniem władz wojskowych, na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wojskowych; nie mogą przytem oni być poddani ani balotażowi ani sądom koleżeńskim w jakiegokolwiek formie.

Szczególne ograniczenia prawa należenia do stowarzyszeń niektórych kategorii osób określają przepisy specjalne.

Art. 4. Cudzoziemcy mogą również łączyć się w stowarzyszeniach przewidzianych w niniejszem prawie.

Rozporządzenie Rady Ministrów, wydane na wniosek Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych, może wprowadzić odmienne zasady dla stowarzyszeń cudzoziemców, oraz w kwestji udziału cudzoziemców w stowarzyszeniach i ich władzach.

Tymże trybem będzie uregulowana sprawa stowarzyszeń o charakterze międzynarodowym, jeżeli szczególne potrzeby, związane z ich organizacją i funkcjonowaniem na obszarze Polski, nie dadzą możliwości zastosować do nich ogółu przepisów niniejszego prawa.

Art. 5. Nie wolno nikogo zmusić do tego, aby wziął lub nie wziął udziału w stowarzyszeniu. Nie wolno także ograniczać możliwości wystąpienia ze stowarzyszenia.

Przeciwnie temu postanowienia statutów i regulaminów oraz uchwały i zobowiązania są niedopuszczalne i nieważne.

Wolność wystąpienia ze stowarzyszenia nie wyklucza ustanowienia w statucie stowarzyszeń, posiadających osobowość prawną, obowiązku zapłaty składek członkowskich za czas do końca roku gospodarczego.

Przepisy ust. 1 — 3 nie dotyczą stowarzyszeń, które powstają z inicjatywy władz, działających w tym kierunku na mocy przepisów prawa publicznego.

Art. 6. Zakazanem jest:

- a) tworzenie stowarzyszeń, przyjmujących zasadę bezwzględного posłuszeństwa członków władzom stowarzyszenia,
- b) łączenie w stowarzyszeniu celów wychowania fizycznego, gimnastycznych lub sportowych z celami politycznymi.

Art. 7. Stowarzyszenia funkcjonariuszów państwowych podlegają przepisom niniejszego prawa.

Stowarzyszenia te nie mogą mieć celu lub ustroju, oraz stosować środków działania, niedających się pogodzić z przepisami służbowymi i wymaganiami służby.

Przepisy ust. 1 i 2 stosują się również do innych pracowników państwowych, których stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny.

Art. 8. Żadne stowarzyszenie nie ma prawa czynić przedmiotem rozważania swych sądów koleżeńskich albo przedmiotem swych uchwał, względnie w inny sposób piętnować, działalności służbowej funkcjonariusza państwowego, będącego członkiem stowarzyszenia, zanim właściwe do oceny tej dzia-

łałości władze przełożone funkcjonariusza, względnie instytucje dyscyplinarne lub sądy karne, nie potępiły tej działalności przez wymierzenie kary.

Art. 9. Przepisom niniejszego prawa nie podlegają:

- a) zakony i kongregacje duchowne oraz inne zrzeszenia, mające wyłącznie i bezpośrednio na celu wykonywanie kultu religijnego prawnie uznanych kościołów i związków religijnych;
- b) komitety, powstające celem przygotowania wyborów do instytucji prawno-publicznych, gdy wybory są oparte na ustawach lub zarządzeniach władz — od dnia zarządzenia wyborów do ukończenia czynności wyborczych;
- c) związki zawodowe pracownicze, będące przedmiotem osobnych przepisów, z wyjątkiem postanowień zawartych w art. 11 ust. 2, art. 15, 17 i 59;
- d) przewidziane przez prawo przemysłowe korporacje i ich związki, oraz związki, grupy i organizacje przemysłowców, powołane do życia przez Ministra Przemysłu i Handlu na podstawie szczególnych upoważnień ustawowych;
- e) stowarzyszenia akademickie, zakładane zgodnie z przepisami o szkołach akademickich, oraz stowarzyszenia młodzieży szkolnej, tworzone w obrębie innych szkół, a znajdujące się pod dozorem władz szkolnych;
- f) stowarzyszenia ściśle wojskowe, związane z pełnieniem służby w wojsku, a zakładane przez wojskowych w czynnej służbie za zezwoleniem władzy wojskowej;
- g) spółdzielnie z wyjątkiem działalności, o której mowa w art. 11.

Art. 10. Rozporządzenie Rady Ministrów może na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadzić odmienne zasady dla stowarzyszeń o celach religijnych i wyznaniowych, niepodpadających pod postanowienia art. 9 pkt. a.

Art. 11. Spółdzielnie, o ile uprawiają działalność kulturalną, w zakresie tej działalności podlegają przepisom art. 12, 13, 14, 15 i 17 niniejszego prawa z tem, że przez „założenie”, o którym mowa w art. 12, 13, 14 należy rozumieć rozpoczęcie uprawiania działalności kulturalnej, a przez „rozwiązanie się” w art. 13 także przypadek zaniechania tej działalności.

Związki zawodowe pracownicze mają obowiązek dostarczać powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca ich siedziby na jej żądanie danych co do składu swego zarządu, oraz podlegają przepisom art. 15 i 17 z tem, że przez bezpośrednią władzę nadzorczą, o której mowa w art. 15, należy rozumieć wspomnianą powiatową władzę administracji ogólnej.

R o z d z i a ł II.

Stowarzyszenia zwykłe.

Art. 12. Osoby w liczbie co najmniej 3, pragnące założyć stowarzyszenie zwykłe, zgłaszają

o tem na piśmie powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przyszłej siedziby stowarzyszenia, jako bezpośredniej władzy nadzorczej, podając: 1) nazwę stowarzyszenia, jego cel i środki działania, 2) teren działalności, oraz siedzibę stowarzyszenia, 3) swoje imiona i nazwiska, oraz miejsce zamieszkania, 4) sposób powoływania zarządu, 5) sposób wstępowania i ustępowania członków, 6) sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Art. 13. Jeżeli w ciągu 4 tygodni od zgłoszenia władza nie zakaze założenia stowarzyszenia, względnie przed upływem tego terminu stwierdzi, że niema zastrzeżeń co do jego założenia, może ono rozpocząć działalność.

W ciągu 2 tygodni od rozpoczęcia działalności stowarzyszenia jego zarząd obowiązany jest podać do wiadomości władzy swój skład oraz miejsce zamieszkania jego członków a także adres lokalu, który ma służyć stowarzyszeniu za siedzibę.

Postanowienia powyższe mają zastosowanie również co do obowiązków zgłaszania zmiany okoliczności, o których mowa w art. 12 pkt. 1, 2, 4, 5 i 6 oraz zmian składu zarządu i adresu stowarzyszenia.

W przypadku rozwiązania się stowarzyszenia ostatni jego zarząd obowiązany jest zgłosić o tem władzy w ciągu 2 tygodni od powzięcia uchwały rozwiązującej.

Art. 14. Władza należycie umotywowaną decyzją zakaze założenia stowarzyszenia, jeżeli jego istnienie nie da się pogodzić z prawem albo może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego.

Art. 15. Bezpośrednia władza nadzorcza może wezwać zarząd stowarzyszenia do dostarczenia jej odpisu protokołu posiedzenia lub treści powziętej uchwały, jeżeli te były spisywane, oraz może w lokalu stowarzyszenia przeglądać prowadzone akta, księgi i posiadane dokumenty, jak również sporządzać z nich notatki, odpisy i wyciągi, a także uprzednio wzywać zarząd do okazania ich w dokładnie określonym przez nią czasie.

Zarząd obowiązany jest prowadzić, utrzymując w stanie aktualności, imienny spis członków stowarzyszenia, ze wskazaniem przynależności państwowej i dostarczać władzy na jej żądanie danych z tego spisu.

Art. 16. Jeżeli działalność stowarzyszenia wykracza przeciwko obowiązującemu prawu, ustalonym dla stowarzyszenia zakresowi i sposobom działania, jeżeli stowarzyszenie wogóle nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia albo też zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu — bezpośrednia władza nadzorcza, stosownie do okoliczności, może należycie umotywowaną decyzją bądź udzielić mu upomnienia, bądź zażądać usunięcia dostrzeżonych uchybień, w szczególności cofnięcia niedopuszczalnych uchwał, pod rygorem zawieszenia względnie rozwiązania stowarzyszenia, wyznaczając w tym celu odpowiedni termin, bądź wprost zawiesić działalność a następnie rozwiązać stowarzyszenie. Decyzja o zawieszeniu jest natychmiast wykonalna.

W razie nierozwiązania stowarzyszenia w ciągu 2 miesięcy od zawieszenia jego działalności, zawieszenie to traci moc.

Art. 17. Jeżeli działalność jednego ze zrzeszeń, o których mowa w art. 11, została skierowana do przestępstwa albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, wówczas powiatowa władza administracji ogólnej w miarę okoliczności może bądź zażądać od władz zrzeszenia usunięcia stanu zagrażającego, bądź zawiesić działalność zrzeszenia i wnieść o rozwiązanie zrzeszenia do właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga przy odpowiednim zastosowaniu przepisów postępowania karnego. W tym przypadku zawieszenie ma moc do chwili wydania przez sąd decyzji w sprawie rozwiązania zrzeszenia.

Art. 18. Stowarzyszenia, powstające trybem artykułów 12 i 13, nie mogą:

- a) zakładać oddziałów,
- b) łączyć się w związki stowarzyszeń,
- c) przyjmować w poczet swoich członków osoby prawne,
- d) korzystać z ofiarności publicznej, albo z pomocy, udzielanych przez władze lub instytucje publiczne.

Trybem art. 12 i 13 nie mogą powstawać:

- a) związki stowarzyszeń,
- b) stowarzyszenia funkcjonariuszów państwowych i innych pracowników państwowych, których stosunek służbowy ma charakter publiczno - prawny — poświęcone popieraniu ich interesów zawodowych.

R o z d z i a ł III.

Stowarzyszenia zarejestrowane.

Art. 19. Osoby w liczbie co najmniej 15, względnie stowarzyszenie zwykle, liczące co najmniej 15 członków, pragnące założyć stowarzyszenie, posiadające osobowość prawną względnie uzyskać prawa takiego stowarzyszenia, wnoszą za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przyszłej siedziby stowarzyszenia (bezpośrednia władza nadzorcza) pisemne podanie do odpowiedniej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej (władza rejestracyjna) o zarejestrowanie stowarzyszenia, dołączając 4 egzemplarze projektu statutu.

W statucie muszą być uwidocznione:

- a) nazwa stowarzyszenia, odróżniająca je wyraźnie od innych stowarzyszeń zarejestrowanych w obrębie tego województwa, tudzież od władz i urzędów rządowych i samorządowych;
- b) teren działalności i siedziba;
- c) cel stowarzyszenia i środki działania;
- d) sposób wstępowania i ustępowania członków oraz ich prawa i obowiązki;
- e) sposób ustanawiania składów członkowskich;
- f) władze stowarzyszenia (zarząd, walne zgromadzenie, komisja rewizyjna i t. d.), sposób ich tworzenia i uzupełniania, oraz zakres kompetencji;

- g) sposób reprezentowania stowarzyszenia na zewnątrz oraz warunki ważności jego uchwał i pism;
- h) sposób załatwiania sporów, wynikających w obrębie stowarzyszenia;
- i) sposób zaciągania przez stowarzyszenie zobowiązań majątkowych;
- j) sposób zmiany statutu;
- k) warunki lub sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Nadto w statucie musi być uwidoczniony stosunek stowarzyszenia do innych stowarzyszeń lub organizacji, jeżeli ono zamierza podporządkować się im pod względem organizacyjnym lub ideowym.

Art. 20. Władza rejestracyjna może należycie umotywowaną decyzją podanie o rejestrację załatwić odmownie bądź z przyczyn wskazanych w art. 14, bądź z powodu, iż powstanie takiego stowarzyszenia nie odpowiada względem pożytku społecznego, może też swą zgodę na powstanie stowarzyszenia uzależnić od poczynienia zmian w statucie.

Art. 21. Jeżeli władza nie ma zastrzeżeń przeciwko projektowanemu stowarzyszeniu, względnie gdy zastrzeżenia te zostały w toku instancji uchylone, władza wpisuje stowarzyszenie do prowadzonego przez siebie rejestru stowarzyszeń. Równocześnie wydaje ona założycielom jeden egzemplarz statutu z odpowiednią adnotacją. Ponadto o fakcie zarejestrowania władza na koszt założycieli ogłasza w Monitorze Polskim.

Od chwili wpisania do rejestru stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może obok właściwej nazwy używać dodatku: „stowarzyszenie zarejestrowane”.

Art. 22. Przewidziane w artykule poprzednim wpis do rejestru i ogłoszenie winny w każdym razie obejmować:

- a) nazwę i siedzibę stowarzyszenia, oraz teren działalności;
- b) datę wpisu do rejestru;
- c) cel stowarzyszenia i środki działania;
- d) imiona i nazwiska założycieli;
- e) ewentualne ograniczenia pełnomocnictw zarządu;
- f) czas trwania stowarzyszenia, o ile jest on ograniczony.

Art. 23. W ciągu 2 tygodni od rozpoczęcia działalności stowarzyszenia jego zarząd obowiązany jest podać do wiadomości władzy rejestracyjnej, za pośrednictwem bezpośredniej władzy nadzorczej, skład zarządu oraz miejsce zamieszkania jego członków, a także adres lokalu stowarzyszenia. To samo dotyczy późniejszych zmian składu zarządu i adresu stowarzyszenia, licząc termin od dokonania zmiany.

Dane co do składu zarządu i adresu stowarzyszenia wciąga się do rejestru.

Art. 24. Postanowienia art. 15 i 16 mają odpowiednio zastosowanie do stowarzyszeń zarejestrowanych, z tą zmianą, iż decyzja o rozwiązaniu stowarzyszenia należy do władzy rejestracyjnej.

Nadto na pisemne żądanie bezpośredniej władzy nadzorczej zarząd stowarzyszenia, pod osobistą

odpowiedzialnością każdego z członków zarządu, obowiązany jest złożyć jej nie więcej niż w dwóch egzemplarzach sprawozdanie z działalności oraz rachunkowe stowarzyszenia za ubiegły okres sprawozdawczy, a także udzielać potrzebnych wyjaśnień.

Art. 25. W przypadku zawieszenia działalności lub rozwiązania stowarzyszenia, władza rejestracyjna uczyni odpowiednią adnotację w rejestrze. W miarę potrzeby bezpośrednia władza nadzorcza w tym przypadku zarządzi tymczasowe zabezpieczenie majątku stowarzyszenia, a do prowadzenia spraw niezbędnych, związanych z tym majątkiem, wyznaczy kuratora. Władza rejestracyjna zarządzi likwidację stowarzyszenia po zapadnięciu decyzji ostatecznej o rozwiązaniu, o ile wykonanie decyzji nie zostało wstrzymane.

Art. 26. Jeżeli: 1) liczba członków stowarzyszenia spadnie poniżej 10, lub 2) stowarzyszenie nie posiada przewidzianego statutowo zarządu i niema warunków do jego wyłonienia, względnie nie wyłania w ciągu najmniej rocznego okresu czasu, lub 3) organ ten nie był odnawiany najmniej w ciągu 3 okresów przewidzianego statutowo czasu jego urzędowania, albo też 4) zajdą inne okoliczności, świadczące, że stowarzyszenie faktycznie istnieć przestało, lub że istnienie jego stało się bezprzedmiotowe, — władza rejestracyjna, z własnej inicjatywy, na wniosek wyznaczonego w myśl art. 30 kuratora albo na czyjkolwiek wniosek, stwierdzi te okoliczności i zadecyduje likwidację stowarzyszenia.

Art. 27. Majątek stowarzyszenia, rozwiązane go przez władzę, względnie takiego, co do którego władza zadecydowała likwidację na podstawie art. 26, będzie użyty na cel w statucie jego przewidziany. W braku odpowiednich postanowień przeznaczenie majątku określi władza rejestracyjna, uwzględniając cele stowarzyszenia.

Art. 28. Zmiany statutu stowarzyszenia mają być dokonywane trybem dla powstania stowarzyszenia ustalonym. Jeżeli zmiany te dotyczą danych, uwidoczonych w rejestrze, powinny być one wciągnięte do rejestru i ogłoszone trybem w art. 21 przewidzianym.

Art. 29. Stowarzyszenie powinno posiadać zarząd, który zastępuje je nazewnątrz tak wobec władz jak i wobec osób trzecich.

Art. 30. W razie braku zarządu, zdolnego do działań prawnych, władza rejestracyjna z własnej inicjatywy lub na żądanie osoby interesowanej, ustanowi kuratora, który zastępuje zarząd na czas potrzebny do usunięcia powyższego braku lub zadecydowania likwidacji. Kuratora, wyznaczonego w myśl art. 25 lub art. 30, władza może w każdym czasie odwołać, wyznaczając w razie potrzeby w jego miejsce inną osobę.

Art. 31. Obowiązkiem zarządu jest zwoływanie walnego zgromadzenia w przypadkach statutem przewidzianych, a w razie braku odpowiednich postanowień, co najmniej raz do roku.

Walne zgromadzenie stanowi najwyższą władzę stowarzyszenia, uprawnioną do decydowania

o tych wszystkich sprawach, należących do zakresu działania stowarzyszenia, do których statut nie upoważnił innych jego organów.

Walne zgromadzenie składa się z członków, odpowiadających warunkom statutowo przewidzianym, a w razie braku wskazówek w statucie — ze wszystkich członków, z mocy prawa nie wyłączonych od głosowania.

Art. 32. Zarząd obowiązany jest zwołać walne zgromadzenie, jeżeli tego zażąda określona w statucie ilość członków, lub, w braku odpowiedniego postanowienia, jeżeli tego z podaniem powodów zażąda co najmniej 1/10 część ogółu członków stowarzyszenia, uprawnionych do głosowania.

W razie nieuczynienia zadość temu żądaniu władza rejestracyjna może upoważnić członków, którzy z żądaniem wystąpili, do zwołania walnego zgromadzenia, tudzież wyznaczyć przewodniczącego zgromadzenia. Na upoważnienie powyższe należy się powołać przy zwołaniu zgromadzenia.

Art. 33. Wpisaniu do rejestru, oprócz danych przewidzianych w poprzednich artykułach, podlegają także:

- a) otwarcie upadłości;
- b) otwarcie likwidacji, imiona i nazwiska likwidatorów, zmiany w ich składzie, ukończenie likwidacji, wykreślenie zlikwidowanego stowarzyszenia z rejestru.

Art. 34. Obowiązkiem zarządu jest zgłoszenie do władzy rejestracyjnej oprócz danych, o których mowa w poprzednich artykułach, także: o ograniczeniach pełnomocnictw zarządu, o rozwiązaniu się stowarzyszenia na mocy własnej uchwały lub skutkiem upływu terminu, na który zostało utworzone, albo osiągnięcia celu stowarzyszenia, o otwarciu likwidacji, oraz imionach i nazwiskach likwidatorów, gdy likwidację zadecydowało stowarzyszenie.

Art. 35. Zgłoszenie: zmian w składzie likwidatorów, ukończenia likwidacji i wniosku o wykreślenie stowarzyszenia z rejestru jest obowiązkiem likwidatorów.

Wpisanie do rejestru otwarcia upadłości oraz otwarcia likwidacji, zarządzanej przez władzę, a także imion i nazwisk kuratora lub likwidatorów następuje z urzędu.

Art. 36. Rejestry stowarzyszeń są jawne i dostępne dla osób trzecich. Każdemu przysługuje prawo otrzymania uwierzytelnionych odpisów i wyciągów z tych rejestrów.

Art. 37. W razie rozwiązania się stowarzyszenia na skutek własnej uchwały lub upływu terminu, na który zostało utworzone, albo osiągnięcia celu stowarzyszenia i w braku w statucie postanowień co do przeznaczenia majątku stowarzyszenia, względnie co do sposobu likwidacji majątku, ostatnie walne zgromadzenie uchwali przeznaczenie tego majątku.

W braku również takiej uchwały będzie miał analogiczne zastosowanie art. 27.

Art. 38. Likwidatorami stowarzyszenia w przypadku, przewidzianym w art. 37, są członkowie ostatniego zarządu, o ile statut, lub — w braku po-

stanowienia statutu — uchwała ostatniego walnego zgromadzenia, nie postanawiają inaczej.

W innych przypadkach likwidacji likwidatorów wyznacza władza rejestracyjna. Władza ta również może ich odwołać lub na ich prośbę zwolnić, wyznaczając na ich miejsce inne osoby.

Art. 39. Likwidatorowie nie mogą zawierać takich umów i przedsięwziąć takich czynności prawnych, które nie wynikają z potrzeb likwidacji.

Likwidatorowie mają obowiązek starać się o przeprowadzenie likwidacji w jak najkrótszym czasie, dbając przytem, aby masa likwidacyjna możliwie nie uległa uszczupleniu. Jeżeli likwidacja nie zostanie zakończona w ciągu jednego roku od jej postanowienia, likwidatorowie przedstawią przyczyny tego władzy rejestracyjnej, która bądź uzna je za uzasadnione i odpowiednio przedłuży termin, bądź celem zakończenia likwidacji postąpi w myśl postanowień art. 38 ust. 2.

Art. 40. Prawo zakładania oddziałów służy tylko tym stowarzyszeniom, które w swych statutach przewidują takie uprawnienie i zasady organizacji tych oddziałów.

Art. 41. Kierownictwo oddziału, zakładanego zgodnie z przepisami statutu stowarzyszenia, obowiązane jest zawiadomić o założeniu oddziału powiatową władzę administracji ogólnej miejsca siedziby oddziału, dołączając:

- 1) egzemplarz statutu stowarzyszenia;
- 2) dowód zgody centrali stowarzyszenia na powstanie oddziału;
- 3) wykaz składu osobowego kierownictwa oddziału wraz z jego adresami i
- 4) adres lokalu, w którym ma się mieścić oddział.

Władza może sprzeciwić się założeniu oddziału w warunkach i na zasadach przewidzianych w art. 13 ust. 1 i art. 14.

Kierownictwo oddziału ma również obowiązek w 2-tygodniowym terminie zawiadomić władzę o każdorazowej zmianie swego składu osobowego, adresu oddziału i statutu stowarzyszenia, licząc termin powyższy od dokonania zmiany względnie od powzięcia o niej wiadomości.

Postanowienia art. 15 i 16 mają odpowiednie zastosowanie do oddziałów stowarzyszenia.

Art. 42. Związki stowarzyszeń lub innych osób prawnych mogą być zakładane przy analogicznym zastosowaniu do nich przepisów niniejszego rozdziału, z tą różnicą, że dla założenia związku wystarczy udział trzech stowarzyszeń względnie osób prawnych.

Art. 43. W stosunku do stowarzyszeń, korzystających z ofiarności publicznej, albo z zapomóg udzielonych im przez władze lub instytucje publiczne, bez względu na cele tych stowarzyszeń, mają zastosowanie następujące postanowienia:

- a) o terminie, miejscu i przedmiocie każdego walnego zgromadzenia obowiązane są zawiadamiać bezpośrednio władzę nadzorczą; dotyczy to również posiedzeń zarządu stowarzyszenia, o ile przedmiotem obrad mają

być sprawy, związane z użyciem funduszków uzyskanych w drodze określonej we wstępie niniejszego artykułu;

- b) władza może delegować na ich posiedzenia swego przedstawiciela, upoważnionego do zabierania głosu, żądania informacji od zarządu, komisji rewizyjnej i innych organów stowarzyszenia, i czynienia swych uwag co do gospodarki stowarzyszenia, celowości czynionych wydatków, potrzebnych reform i t. p.; delegatem tym może być zarówno urzędnik władzy rządowej jak i zainteresowanej władzy samorządowej lub instytucji publicznej;
- c) w razie powtarzających się uchybień w gospodarce stowarzyszenia może ono być przez władzę rejestracyjną pozbawione prawa korzystania z ofiarności publicznej lub z zapomóg.

Art. 44. Nadzór władz nad stowarzyszeniami, przewidziany w niniejszym rozdziale, nie narusza uprawnień władz, wynikających z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych.

Art. 45. Bliższe przepisy co do sposobu prowadzenia rejestru, zgłaszania wniosków, formy ogłoszeń, udostępnienia korzystania z rejestru, sposobu postępowania w sprawach rejestracji, oraz co do opłat rejestracyjnych a także za odpisy i wyciągi z rejestru, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych.

Rozdział IV.

Stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Art. 46. Stowarzyszenia, których rozwój jest szczególnie użyteczny dla interesu państwowego lub społecznego Rzeczypospolitej, mogą być uznane za stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Art. 47. Uznanie to następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych postawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Uznaniu towarzyszy nadanie stowarzyszeniu odpowiedniego statutu, regulującego w szczególności byt prawny stowarzyszenia.

Jeżeli stowarzyszenie to było poprzednio zarejestrowane w innym trybie, ma być ono skreślone z dotychczasowego rejestru.

Zmiany statutu odbywają się tym samym trybem co nadanie statutu.

Art. 48. Stowarzyszenie wyższej użyteczności posiada osobowość prawną.

Stowarzyszenie może przyjmować zapisy i darowizny oraz nabywać majątek ruchomy i nieruchomości bez ograniczeń i bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń, przewidzianych w przepisach specjalnych, regulujących sprawy zapisów i darowizn oraz nabycia majątku przez osoby fizyczne i prawne.

Art. 49. Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Skarbu władni są do udzielania stowarzyszeniom wyższej użyteczności szczególnych ulg i zwol-

nień w podatkach i opłatach tak państwowych jak komunalnych.

Art. 50. Przewidziane w art. 2 ograniczenia co do udziału w stowarzyszeniach osób nieletnich nie dotyczą stowarzyszeń wyższej użyteczności, o ile statut sprawę udziału tych osób ureguluje inaczej.

Młodzież szkolna uczestniczyć może w stowarzyszeniach wyższej użyteczności jedynie w oddziałach, zorganizowanych dla niej w obrębie szkół i znajdujących się pod dozorem władz szkolnych.

Art. 51. Uznaniu może towarzyszyć nadanie stowarzyszeniu przywileju wyłączności działania w określonym zakresie na obszarze całego Państwa lub mniejszym, co pociągnie za sobą wyłączenie wszelkich innych stowarzyszeń od wkraczania w ten zakres na odpowiednim obszarze bez względu na ich dotychczasowe uprawnienia i brzmienie statutów.

Art. 52. Nadzór nad stowarzyszeniami wyższej użyteczności sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 53. Do wykonywania nadzoru władza nadzorcza powoła dla każdego stowarzyszenia specjalnego delegata, uprawnionego do stałej kontroli stowarzyszenia stosownie do instrukcji, jaka będzie dla delegata przez władzę nadzorczą ustalona.

Art. 54. W razie stwierdzenia, że stowarzyszenie wyższej użyteczności nie wypełnia swych zadań lub wypełnia je nienależycie, władza nadzorcza może zawiesić w działalności władze zarządzające stowarzyszenia i ustanowić zarząd przymusowy na czas potrzebny do zwołania walnego zgromadzenia członków, celem przeprowadzenia nowych wyborów władz zarządzających.

Art. 55. W warunkach szczególnych, przewidzianych w statutach stowarzyszeń, jak również w tych przypadkach, kiedy wymaga tego interes Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, stowarzyszenia wyższej użyteczności będą podporządkowane władzom państwowym, przewidzianym w ich statutach.

Art. 56. Gdyby stowarzyszenie wyższej użyteczności straciło rację bytu, Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych postawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami zdecydować jego rozwiązanie.

W tym przypadku Minister Spraw Wewnętrznych wyznaczy likwidatora (ów) stowarzyszenia.

Gdyby statut stowarzyszenia nie przewidywał przeznaczenia jego majątku na wypadek rozwiązania, zadecyduje o tem Rada Ministrów.

Rozdział V.

Postanowienia karne.

Art. 57. Niezastosowanie się do zarządzeń władzy nadzorczej, wydanych na podstawie art. 11 ust. 2, art. 15 i 24, jako też przekroczenie postanowień art. 12, 13, 23 ust. 1, art. 41, 43 pkt. a i art. 59 ust. 2 ulega w trybie karno-administracyjnym grzywnie do 500 zł.

Rozdział VI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 58. Do stowarzyszeń istniejących w chwili wejścia w życie niniejszego prawa będą miały zastosowanie jego postanowienia.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami drogą rozporządzeń określa bliżej sposoby przystosowania tych stowarzyszeń do wymagań niniejszego prawa, jak również sposoby załatwienia spraw będących w toku postępowania w chwili wejścia w życie niniejszego prawa.

Spółdzielnie, istniejące w chwili wejścia w życie niniejszego prawa, jeżeli uprawiają działalność kulturalną — mają obowiązek w ciągu 3 miesięcy zgłosić powiatowej władzy administracji ogólnej dane, przewidziane w art. 12.

Art. 59. Związki zawodowe, istniejące na podstawie dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracowniczych związkach zawodowych (Dz. P. P. P. Nr. 15, poz. 209), którym władze, w dekrecie przewidziane, zezwoliły na wykonywanie statutowej działalności na obszarze całego Państwa, mają prawo swobodnego otwierania swych filij poza terenem, na którym obowiązuje ten dekret, z zachowaniem jedynie przepisów ust. 2 niniejszego artykułu, przyczem zwolnione są przy otwieraniu swych filij od obowiązku dostosowania się do artykułów 2, 12 — 14, 19 — 26, 28, 29, 31 — 42, 45 — 56 niniejszego prawa.

Zarządy centralne związków zawodowych, wymienionych w ust. 1, otwierają swe filje na terenie, na którym nie obowiązuje dekret z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracowniczych związkach zawodowych w ten sposób, że o otwarciu filji zawiadamiają w przeciągu 3 dni właściwego inspektora pracy, oraz powiatową władzę administracji ogólnej, właściwą dla miejscowości, w której filję otwarto, przy równoczesnym złożeniu statutu związku centralnego oraz podaniu siedziby filji i każdorazowego jej kierownictwa.

Filje, zarejestrowane w myśl przepisu ust. 2, podlegają odnośnie swej działalności wszystkim pozostałym przepisom niniejszego prawa nie wymienionym w ust. 1.

Art. 60. Unormowane rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 688) stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż” ma być uważane za „stowarzyszenie wyższej użyteczności” w znaczeniu niniejszego prawa i podlegać nadal odpowiednim jego postanowieniom.

Art. 61. Przez powiatową władzę administracji ogólnej w znaczeniu niniejszego prawa w powiatach miejskich należy rozumieć starostę grodzkiego, a na obszarze województwa śląskiego — dyrektora policji; przez wojewódzką władzę administracji ogólnej należy rozumieć także wojewodę śląskiego.

Art. 62. Wykonanie niniejszego prawa i wydanie w tym celu potrzebnych rozporządzeń wykonawczych porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 63. Prawo niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 roku.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego prawa tracą moc wszelkie przepisy w przedmiotach niem unormowanych, a w szczególności:

- a) dekret o stowarzyszeniach z dnia 3 stycznia 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 3, poz. 88);
- b) tymczasowe przepisy o stowarzyszeniach i związkach z dnia 4/17 marca 1906 r., powołane w artykule 1 powyższego dekretu;
- c) rozporządzenie Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich o stowarzyszeniach z dnia 25 września 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 25, poz. 255);
- d) ustawa o prawie stowarzyszenia się z dnia 15 listopada 1867 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 134);
- e) ustawa o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz. ust. Rzeszy Niem. str. 151);
- f) przepisy kodeksu cywilnego Rzeszy Niem., o ile odnoszą się do stowarzyszeń, uregulowanych niniejszym prawem;
- g) ustawa z dnia 3 grudnia 1924 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o pracowniczych związkach zawodowych, względnie o stowarzyszeniach, a mianowicie postanowień dotyczących zrzeszania się pracowników państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 1012);
- h) przepis pkt. c) art. 22 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 726) co do rejestracji towarzystw i legalizacji ich statutów;
- i) ustawa z dnia 4 lipca 1923 r. w sprawie zakładania filij przez związki zawodowe na terenie działania austriackiej ustawy o stowarzyszeniach z dnia 15 listopada 1867 r. (austr. Dz. Ust. Nr. 134), oraz rozporządzenia komisarza generalnego Ziem Wschodnich z dnia 25 września 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 25, poz. 255) (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 594).

Przepisy niniejszego prawa nie naruszają w niczem postanowień, zawartych w umowach międzynarodowych.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Sew. Ludkiewicz

Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki*

Kierownik Ministerstwa Komunikacji: *M. Butkiewicz*

Minister Opieki Społecznej: *Hubicki*

Minister Poczty i Telegrafów: *Boerner*

809.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1932 r.

o dochodzeniu roszczeń pieniężnych i egzekucji należności pieniężnych, opartych na tytułach prywatno-prawnych, przypadających od związków komunalnych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

I. Dochodzenie roszczeń pieniężnych.

Art. 1. Roszczeń pieniężnych o charakterze prywatno-prawnym, przypadających od związku komunalnego, można dochodzić bądź w drodze sądowej, — bądź też w drodze administracyjnej przez wniesienie do władzy nadzorczej związku komunalnego podania o uznanie należności za niesporną.

Art. 2. Władza nadzorcza, do której wniesiono podanie, przewidziane w art. 1, nie może bez zgody zarządu związku komunalnego uznać danej należności za niesporną.

Orzeczenie władzy nadzorczej o uznaniu należności za niesporną ma znaczenie tytułu wykonawczego, stanowiącego podstawę do egzekucji sądowej.

W razie braku zgody ze strony związku komunalnego na uznanie danej należności za niesporną władza nadzorcza udziela odpowiedzi odmownej.

Wniesienie podania w trybie administracyjnym przerywa przedawnienie narówni z powództwem sądowym.

Art. 3. Władza nadzorcza, do której wniesiono podanie o uznanie należności za niesporną, winna udzielić odpowiedzi w przeciągu dni 30. Nieudzielenie w ciągu tego czasu odpowiedzi pocztywać należy za udzielenie odpowiedzi odmownej.

W razie otrzymania od władzy nadzorczej odpowiedzi odmownej, lub w razie bezskutecznego upływu terminu, określonego w ust. 1, wierzyciel może skierować sporną sprawę na drogę sądową.

II. Egzekucja należności pieniężnych.

Art. 4. W sprawach o należności pieniężne przeciwko związkom komunalnym nie jest dopuszczalne w sądowym postępowaniu cywilnym ani zabezpieczenie powództwa (tymczasowe zarządzenie), ani tymczasowe wykonanie wyroku (egzekucja dla zabezpieczenia), ani też wykonanie wyroku przed upływem terminu kasacyjnego (rewizyjnego), a gdy skargę kasacyjną (rewizyjną) założono — przed jej rozstrzygnięciem.

Art. 5. Egzekucja prywatno-prawnych należności pieniężnych, przypadających od związku komunalnego, jest dopuszczalna jedynie z tych części majątku lub dochodów związku komunalnego, które według orzeczenia władzy nadzorczej mogą być użyte na zaspokojenie wierzycieli bez istotnego